

การได้สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นายคมศักดิ์ โตโกชนพันธุ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6784-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CRIMINAL INQUISITORIAL OF PERSONS
HOLDING PUBLIC OFFICE

Mr.Komsak Topochanapan

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-6784-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การได้สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

โดย

นายคมศักดิ์ โตโกชนพันธุ์

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

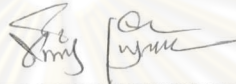
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต

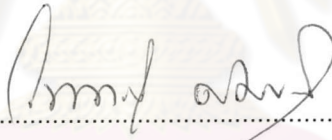
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธิติพันธ์ ธี้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

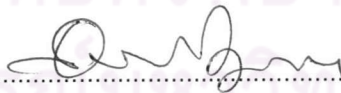
.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบุญรณ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต)

.....กรรมการ

(อาจารย์วิชัย วิวิตเสวี)

.....กรรมการ

(อาจารย์อรรถพล ไใหญ่สว่าง)

คมศักดิ์ โตโกชนพันธุ์ : การไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
 ทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
 (CRIMINAL INQUISITORIAL OF PERSONS HOLDING PUBLIC OFFICE)
 อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :
 รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต, จำนวนหน้า 213 หน้า. ISBN 974-17-6784-6.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษากระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงในคดีอาญาของผู้ดำรง
 ตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยศึกษา
 เปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทยกับ
 ประเทศที่มีระบบการเมืองที่พัฒนามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว เพื่อวิเคราะห์ว่ากระบวนการไต่สวน
 ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทย มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
 ของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาเพียงพอหรือไม่

ผลการวิจัยพบว่าสิทธิเสรีภาพและสิทธิการต่อสู้คดีตามกฎหมายยังมีความ
 บกพร่อง ยังผลให้จำนวนและความเห็นของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
 แห่งชาติขาดความน่าเชื่อถือในระดับของการพิจารณาโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
 ตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
 2540 มาตรา 310 วรรคหนึ่ง และมาตรา 332 (2) ที่ต้องการให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
 ตำแหน่งทางการเมืองยอมรับการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
 ทุจริตแห่งชาติ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเสนอว่าควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการไต่สวน
 ข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูก
 กล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาอย่างพอเพียง เพื่อให้จำนวนของคณะกรรมการ
 ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมาตรฐานความน่าเชื่อถือที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา
 ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงมาตรการ
 ในการแสวงหาพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาและ
 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาควบคู่กันไปด้วย

สาขาวิชา นิติศาสตร์ ลายมือชื่อนิติดี
 ปีการศึกษา 2547 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4586055334 : MAJOR LAWS

KEYWORD : CRIMINAL INQUISITORIAL / PROCEDURAL LAW / PERSONS HOLDING PUBLIC OFFICE

KOMSAK TOPOCHANAPAN : CRIMINAL INQUISITORIAL OF PERSONS HOLDING PUBLIC OFFICE. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. APIRAT PETCHSIRI ,Ph.D., THESIS COADVISOR : ASSOC. PROF. UDOM RATHAMARIT, Ph.D., 213 pp. ISBN 974-17-6784-6.

This thesis studies the procedural law concerning the factual inquiry by the agency of National Counter Corruption Commission (NCCC) in criminal cases alleged to be committed by persons holding public office. By comparing criminal proceeding against persons holding political positions in Thailand with other well politically developed countries, this thesis analyses the extent to which the basic rights of the alleged wrongdoer are protected.

This thesis finds that the basic rights of the alleged wrongdoer are not adequately protected under the special procedure. As a result the record of factual inquiry of the agency of the NCCC is not deemed conclusive through the eyes of the Supreme Court's Special Division on Criminal Matter for Persons Holding Political Position. This is contrary to the spirit of the Constitution of the Kingdom of Thailand section 310 first paragraph and Section 332 (2) which stipulate that the court should rely more on the inquiry record of the NCCC regarding factual evidence. Yet, it is the deficiency of the inquiring procedure that caused the problem. The Supreme Court does have good reason to doubt the credibility of the NCCC's inquiry methods, particularly in the area of basic right protection. This thesis suggests that the procedure of factual inquiry in this particular case be improved. In particular, there must be provisions to assure that the alleged wrongdoers are adequately given the fair opportunity to defend themselves during the NCCC's inquiry process. This thesis also recommends that, to make the NCCC's inquiry process more efficient, special and more effective modes of evidence gathering be introduced as well.

Field of study	Laws	Student's Signature	
Academic Year	2004	Advisor's Signature	
		Co-advisor's signature	

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากคณาจารย์และบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ในเบื้องต้น ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ร่วมที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำในการค้นคว้าหาข้อมูลให้ข้อคิดเห็นและวิธีการคิดต่าง ๆ ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านรับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์วิชัย วิวิตเสวี และอาจารย์ อรรถพล ใหญ่สว่าง ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และกรุณาให้คำแนะนำในส่วนของการจัดระบบความคิดและแนวทางในการปรับปรุงทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหา ตลอดจนชี้แนะประเด็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี และคุณปิยะนันท์ เทียงบัว ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณเยี่ยมศักดิ์ คุ่มอินทร์ ผู้บังคับบัญชาที่ได้ให้ความเมตตาและเอื้อเฟื้อในการเขียนวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้เป็นครูคนแรกที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ตลอดมา ตลอดจนญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจและความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนด้วยดีเสมอมา และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาแต่บิดามารดา คณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ให้ รวมทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้โอกาสในการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คมศักดิ์ โตโกชนพันธุ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 วิธีการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
บทที่ 2 การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	5
2.1 วิวัฒนาการการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทย.....	5
2.1.1 การดำเนินคดีอาญาโดยกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาปกติ.....	5
2.1.2 การดำเนินคดีอาญาโดยคณะกรรมการ ป.ป.ป.....	7
2.1.3 การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540.....	11
2.2 หลักการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในประเทศไทย.....	13
2.2.1 การไต่สวนข้อเท็จจริงและฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองในประเทศไทย.....	16
2.2.1.1 การกล่าวหา.....	16
2.2.1.2 การไต่สวนข้อเท็จจริง.....	20
2.2.1.3 การฟ้องคดีอาญา.....	22

2.2.2	การพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทย.....	24
2.2.2.1	การสืบพยานในชั้นศาล.....	24
2.2.2.2	การชี้ขาดคดี.....	26
2.2.2.3	ผลของคำพิพากษา.....	27
2.3	การดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในต่างประเทศ.....	29
2.3.1	ระบบการพิจารณาตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองโดยกระบวนการอิมพีชเมนต์ (Impeachment).....	29
2.3.1.1	ประเทศอังกฤษ.....	29
2.3.1.2	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	37
2.3.2	หลักการดำเนินคดีอาญากับนักการเมืองระดับสูง โดยศาลพิเศษในประเทศฝรั่งเศส.....	44
2.3.3	หลักการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญ.....	54
2.3.3.1	ประเทศอิตาลี.....	54
2.3.3.2	ประเทศเยอรมนี.....	56
2.3.4	หลักการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองโดยศาลสูง.....	56
2.3.4.1	ประเทศเบลเยียม.....	56
2.3.4.2	ประเทศสเปน.....	57
2.3.5	หลักการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองโดยศาลปกติ.....	57
2.3.5.1	ประเทศญี่ปุ่น.....	58
2.3.5.2	ประเทศเกาหลี.....	59

บทที่ 3	หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองในการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญา โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.....	62
3.1	หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา.....	62
3.1.1	ความหมายของการค้นหาความจริง.....	62
3.1.2	จุดมุ่งหมายของการค้นหาความจริง.....	63
3.1.3	หลักการและมาตรการควบคุมการค้นหาความจริง	65
3.1.3.1	หลักการค้นหาความจริงในระบบ กฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law).....	65
3.1.3.2	หลักการค้นหาความจริงในระบบ กฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law).....	68
3.1.4	ความเป็นภาวะวิสัยในการค้นหาความจริง.....	71
3.1.5	การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญา ก่อนการพิจารณาคดี (Discovery).....	74
3.1.5.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	74
3.1.5.2	ประเทศอังกฤษ.....	80
3.1.5.3	ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย ซีวิลลอว์ (Civil Law).....	81
3.2	มาตรฐานสากลเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิและเสรีภาพ ของผู้ต้องหาในคดีอาญา.....	83
3.2.1	หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948.....	84
3.2.2	หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ในคดีอาญาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966.....	85

3.2.3	หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.....	89
3.2.3.1	หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหา.....	90
3.2.3.2	หลักประกันเสรีภาพของผู้ต้องหา.....	95
3.2.3.3	หลักการตรวจสอบความโปร่งใสในการสอบสวนคดี...	99
3.3	หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์ (Common Law) และซีวิลลอว์ (Civil Law).....	103
3.3.1	หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในชั้นก่อนการ พิจารณาคดีในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)	103
3.3.1.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	104
3.3.1.2	ประเทศอังกฤษ.....	110
3.3.2	หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในชั้นก่อนการ พิจารณาคดีในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law).....	115
3.3.2.1	ประเทศเยอรมนี.....	115
3.3.2.2	ประเทศฝรั่งเศส.....	119
3.3.3	เปรียบเทียบหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ในชั้นก่อนการพิจารณาคดีในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และซีวิลลอว์ (Civil Law).....	132
3.4	กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.....	136
3.4.1	ความหมายของคำว่า “การไต่สวนข้อเท็จจริง”.....	137
3.4.2	กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	138
3.4.2.1	ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ดำเนินคดีอาญา กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	139

สารบัญ (ต่อ)

๗

	หน้า
3.4.2.2 การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน.....	140
3.4.2.3 การยื่นและการพิจารณาคำคัดค้าน อนุกรรมการไต่สวน.....	142
3.4.2.3.1 การยื่นคำคัดค้านอนุกรรมการไต่สวน.....	142
3.4.2.3.2 การพิจารณาคำคัดค้าน อนุกรรมการไต่สวน.....	143
3.4.2.3.3 การแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็น อนุกรรมการไต่สวนแทน.....	143
3.4.2.4 ขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง.....	144
3.4.2.4.1 การไต่สวนข้อเท็จจริงและแสวงหา พยานหลักฐานของคณะอนุกรรมการ ไต่สวน.....	144
3.4.2.4.2 การสอบปากคำพยาน.....	148
3.4.2.4.3 การแจ้งข้อกล่าวหาและ การชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา.....	148
3.4.2.4.4 การมีมติวินิจฉัยข้อกล่าวหาของ คณะกรรมการ ป.ป.ช.....	153
บทที่ 4 วิเคราะห์หลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา และสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการ ไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.....	159
4.1 หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดี ของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.....	160

4.2	ข้อบกพร่องของกระบวนการได้สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.....	170
4.3	วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ 1/2545 (คดี นายจิรายุ จรัสเสถียร และ นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี) และที่ 2/2546 (คดี นายรักเกียรติ สุขธนะ).....	182
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	195
5.1	บทสรุป.....	195
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	201
	รายการอ้างอิง.....	205
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	213